

วรรณคดีและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยที่เกี่ยวกับขวัญในการปฏิบัติงานของครูนี้ได้นำนักการศึกษาทั้งในประเทศและนอกประเทศได้ทำการวิจัยไว้หลายเรื่องด้วยกันดังนี้คือ

งานวิจัยในประเทศ

ในปี พ.ศ. 2509 บุญสิน จตุรพฤษณ์ ได้ทำการวิจัยเรื่องขวัญในการปฏิบัติงานของครูเทศบาลนครกรุงเทพ โดยใช้กลุ่มประชากร 1,215 คน แบ่งเป็นสองกลุ่มได้แก่ครูที่โอนจากกระทรวงศึกษาธิการ มาสังกัดเทศบาลนครกรุงเทพ กับครูเทศบาลนครกรุงเทพโดยตรง ผลการวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ

1. ความรู้สึกของครูที่โอนมาจากกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับความผูกพันของครูที่มีต่อเทศบาลนครกรุงเทพ ครูมีความรู้สึกว่าคุณครูฐานะและศักดิ์ศรีตลอดจนรายได้เหมือน ๆ กับเมื่อสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ คือ มีความตั้งใจจะทำงานกับเทศบาลนครกรุงเทพต่อไป แต่ฐานะทางเศรษฐกิจของครูที่โอนมาและครูเทศบาลนครกรุงเทพเดิมไม่เพียงพอ
2. ความรู้สึกของครูที่โอนมาจากกระทรวงศึกษาธิการที่มีต่อการปกครองบังคับบัญชาของเทศบาลนครกรุงเทพนั้น ไม่ได้อุทธรณ์กระเทือนเนื่องจากการโอนสังกัดจากกระทรวงศึกษาธิการมาอยู่กับเทศบาลนครกรุงเทพแต่อย่างใด
3. เกี่ยวกับความมั่นคงในหน้าที่การงานครูมีความรู้สึกมั่นคงดี
4. เกี่ยวกับโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานครูมีความรู้สึกว่าจะไม่กระเทือนเพราะมีโอกาสก้าวหน้าเหมือนเดิม¹

007567

¹ บุญสิน จตุรพฤษณ์, "กำลังขวัญในการปฏิบัติงานของครูเทศบาลนครกรุงเทพ," (วิทยานิพนธ์ปริฤตนามหาบัณฑิตยสถานบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2509).

ในปี พ.ศ. 2514 นคร ชატตระกุล ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบกำลังขวัญในการปฏิบัติงานของครูในพระนครกับครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยใช้กลุ่มประชากรจำนวน 500 คน ผลการวิจัยพบว่าครูในพระนครมีความพึงพอใจในสภาพของการทำงานมากกว่าครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีชั่วโมงสอนมากแต่ก็มีความพอใจที่ได้สอนวิชาที่ตนถนัด แต่ครูส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจในการบริหารของห้องสมุดและระเบียบของโรงเรียนเพราะห้มหยมมากเกินไป¹.

ในปี พ.ศ. 2518 วีระชาติ แก้วไสย ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โดยใช้กลุ่มตัวอย่างครูในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 375 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่มีความพึงพอใจในความสำเร็จของงาน ความรับผิดชอบ ความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูง มีความพึงพอใจต่อนโยบายและการบริหารงาน เงินเดือน ความเป็นอยู่ส่วนตัวและลักษณะของงานอยู่ในระดับต่ำ องค์ประกอบที่มีแนวโน้มทำให้เกิดความพึงพอใจในงานได้แก่ การยอมรับนับถือ ความก้าวหน้าในตำแหน่งงานและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน องค์ประกอบที่มีแนวโน้มทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงานได้แก่ นโยบายและการบริหาร เงินเดือน ลักษณะของงานและฐานะของอาชีพในสายตาของสังคม

---

¹ นคร ชატตระกุล, "การศึกษาเปรียบเทียบกำลังขวัญในการปฏิบัติงานของครูในพระนครกับครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตศิลปศาสตร สาขาพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2514).

2. สังกัด อายุราชการ วุฒิชองครู โดยส่วนรวมไม่ทำให้เกิดความแตกต่างในด้านความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู¹

ในปี พ.ศ. 2519 ประธาน จันทรเจริญ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ชวัญในการปฏิบัติงานของอาจารย์ในวิทยาลัยครู โดยใช้กลุ่มประชากรจากอาจารย์ในวิทยาลัยครูทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจำนวน 480 คน จาก 15 วิทยาลัย วิทยาลัยละ 32 คน โดยแยกเป็นอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนอย่างเดียว 16 คน และอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนและบริหารค่วย 16 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. อาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนและบริหารมีชวัญในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงกว่าอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว
2. อาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค มีชวัญในการปฏิบัติงานสูงกว่าอาจารย์ที่ปฏิบัติงานในวิทยาลัยครูส่วนกลาง
3. สภาพชวัญในการปฏิบัติงานของอาจารย์ในวิทยาลัยครู อยู่ในระดับปานกลาง²

ในปีเดียวกันนี้ มนูญ เอี่ยมวิลัย ได้ทำการวิจัยชวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 711 คน ประกอบด้วยครูประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 356 คน สังกัดกรมสามัญ 175 คน และสังกัดเทศบาล 175 คน ผลการวิจัยพบว่า

¹ วีระชาติ แก้วไสย, "องค์ประกอบของความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518).

² ประธาน จันทรเจริญ, "ชวัญในการปฏิบัติงานของอาจารย์ในวิทยาลัยครู," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

1. ปัจจัยที่ทำให้ขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 อยู่ในระดับสูงได้แก่ ความรู้สึกภูมิใจและเห็นความสำคัญของงาน การระบุตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา และสภาพภาพและการยอมรับนับถือ

ส่วนปัจจัยที่ทำให้ขวัญในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับต่ำได้แก่ ด้านสวัสดิการในหน่วยงาน ความเพียงพอของรายได้จากการปฏิบัติงาน และสภาพการปฏิบัติงาน

2. ระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 อยู่ในระดับปานกลาง

3. สังกัดโรงเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 มีผลทำให้ความรู้สึกของครูต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงานในเรื่องนโยบายและการบริหาร การติดต่อสื่อสารอย่างเพียงพอ ความสามารถของครูในงาน การระบุตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ความมั่นคงในการทำงานและความพึงพอใจในหน่วยงานแตกต่างกัน

4. อายุราชการของครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 โดยส่วนรวมไม่มีผลทำให้ความรู้สึกของครูต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงานในเรื่องความเพียงพอของรายได้จากการปฏิบัติงาน ความเป็นมิตรและความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงาน ความสามารถของครูในงาน โอกาสก้าวหน้าและสวัสดิการในหน่วยงานแตกต่างกัน

5. วุฒิของครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 โดยส่วนรวมมีผลทำให้ความรู้สึกของครูต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงานในเรื่องความเป็นมิตรและความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา โอกาสก้าวหน้า การระบุตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานและความรู้สึกภูมิใจและเห็นความสำคัญของงานแตกต่างกัน¹

¹ มนูญ เอี่ยมวิลัย, "ขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษาด้านจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

ในปี พ.ศ. 2520 ชวน เตียวกุล ได้ทำการวิจัยเรื่องขวัญในการปฏิบัติงานของครู
ในโรงเรียนอาชีวศึกษาจำนวน 31 แห่ง โดยใช้กลุ่มประชากรจำนวน 759 คน แบ่งเป็น
2 กลุ่ม คือกลุ่มแรกประกอบด้วยผู้บริหารและสอนจำนวน 89 คน และกลุ่มที่สองประกอบด้วย
ครูที่ทำหน้าที่สอนอย่างเดียวกัน จำนวน 670 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูที่ทำหน้าที่บริหาร และสอนมีระดับขวัญสูงกว่าครูที่สอนแต่เพียงอย่างเดียว
2. ผลการเปรียบเทียบขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่สอนวิชาชีพและวิชาสามัญ
ปรากฏว่าไม่แตกต่างกัน
3. ขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนราษฎรอาชีวศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง¹

ในปี พ.ศ. 2521 มั่งศักดิ์ บอกกกลกิจ ได้ทำการวิจัยขวัญในการปฏิบัติงานของครู
โรงเรียนราษฎร ในสังกัดกองทัพบก ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูที่ทำหน้าที่บริหาร และสอนมีขวัญในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงกว่าครูที่ทำ
หน้าที่สอนเพียงอย่างเดียว
2. ครูที่ทำหน้าที่อยู่ในโรงเรียนราษฎร ในสังกัดกองทัพบกส่วนกลางมีขวัญในการ
ปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงกว่าครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในส่วนภูมิภาค
3. สภาพขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนราษฎรสังกัดกองทัพบกอยู่ใน
ระดับค่อนข้างสูง²

¹ ชวน เตียวกุล, "ขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนราษฎรอาชีวศึกษา,"
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2520).

² มั่งศักดิ์ บอกกกลกิจ, "ขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนราษฎรสังกัดกอง
ทัพบก" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2521).

ในปีเดียวกันนี้ อารี สวรรค์วานิช ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาขวัญของครูประจำภาค จังหวัดสุโขทัย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดสุโขทัย จำนวน 699 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ขวัญในการปฏิบัติงานของครูประจำภาคจังหวัดสุโขทัยอยู่ในระดับปานกลาง
2. ขวัญในการปฏิบัติงานของครูประจำภาคจังหวัดสุโขทัยที่ทำหน้าที่บริหาร และสอน สูงกว่าครูที่ทำหน้าที่สอนเพียงอย่างเดียว
3. ขวัญในการปฏิบัติงานของครูประจำภาคจังหวัดสุโขทัยที่ต่างกันโดยอายุราชการ แตกต่างกันครูที่มีอายุราชการมากมีระดับขวัญในการปฏิบัติงานสูงกว่าครูที่มีอายุราชการน้อย
4. ขวัญในการปฏิบัติงานของครูประจำภาคจังหวัดสุโขทัย ที่ต่างกันด้านวุฒิทางครู แตกต่างกันครูที่มีวุฒิต่ำมีระดับขวัญสูงกว่าครูที่มีวุฒิต่ำ ครูที่มีวุฒิปริญญาตรีมีขวัญอยู่ในระดับต่ำที่สุด
5. ขวัญในการปฏิบัติงานของครูประจำภาคจังหวัดสุโขทัย ที่แตกต่างกันในด้าน ระดับเงินเดือนแตกต่างกัน ครูที่มีระดับเงินเดือนต่ำ ระดับขวัญจะมีความสัมพันธ์ตามระดับเงินเดือน
6. ขวัญในการปฏิบัติงานของครูประจำภาคจังหวัดสุโขทัย ในโรงเรียนระดับ 1 และ 2 มีระดับขวัญสูงกว่าครูที่สอนในโรงเรียนระดับ 4¹

ในปี พ.ศ. 2522 จุรีพรหม กมลลาศน์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ขวัญในการปฏิบัติงาน ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากอาจารย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 8 วิทยาเขต โดยแบ่งเป็นส่วนกลาง 4 วิทยาเขต และส่วน ภูมิภาค 4 วิทยาเขต จำนวน 690 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกประกอบด้วย อาจารย์ที่ทำหน้าที่บริหารและสอนจำนวน 219 คน และกลุ่มที่สองประกอบด้วยอาจารย์ที่ ทำหน้าที่สอนเพียงอย่างเดียว จำนวน 471 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า

¹ อารี สวรรค์วานิช, "การศึกษาขวัญของครูประจำภาคจังหวัดสุโขทัย" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521).

1. ขวัญในการปฏิบัติงานของอาจารย์ในแต่ละวิชา เขตโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ขวัญในการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ทำหน้าที่บริหารและสอนมีระดับสูงกว่าอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนเพียงอย่างเดียว
3. ขวัญในการปฏิบัติงานของอาจารย์ในส่วนภูมิภาคมีระดับขวัญสูงกว่าอาจารย์ในส่วนกลาง¹

ในปี พ.ศ. 2523 ประเสริฐ สุขณวิวัฒน์ ได้ทำการวิจัยเรื่องขวัญของครูพลศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างครูพลศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลและครูพลศึกษาในโรงเรียนราษฎร์ รวมทั้งสิ้น 200 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ขวัญของครูพลศึกษาในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับดี
2. ขวัญของครูพลศึกษาโรงเรียนรัฐบาลและครูพลศึกษาโรงเรียนราษฎร์ไม่แตกต่างกัน²

งานวิจัยต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 1966 นาเปียร์ (Napier) ได้ทำการวิจัยขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในเนบราสกา (Nebraska) ทุกท้องถิ่น โดยใช้ประชากร 789 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ขวัญในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงนั้นมี 13 ประการ คิวกัน ได้แก่

¹ จูรีพรหม กมลาสน์, "ขวัญในการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522).

² ประเสริฐ สุขณวิวัฒน์, "ขวัญของครูพลศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523).

1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับครู โดยผู้บริหารต้องเข้าใจและเห็นคุณค่าของครูแต่ละคน

2. ความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริหาร
3. ครูได้รับการสนับสนุนให้ปฏิบัติตามวินัย
4. ครูมีโอกาสร่วมกำหนดนโยบาย
5. มีวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ
6. มีเครื่องมือเครื่องใช้ในการสอนอย่างเพียงพอ
7. มีการมอบหมายงานสอนให้เหมาะสมกับความรู้ที่ได้ศึกษา
8. มีความยุติธรรมในการแบ่งงานกิจกรรมนอกหลักสูตร
9. มีการอบรมครูประจำการ
10. มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน
11. มีนโยบายให้ลาได้อย่างเพียงพอ
12. แบ่งงานสอนให้ครูอย่างเป็นธรรม
13. ครูได้รับเงินเดือนในอัตราที่เท่าเทียมกับอาชีพอื่นที่ได้จบการศึกษาในระดับ

เดียวกัน¹

ต่อมาในปี ค.ศ. 1971 เบอร์เกธ (Bergeth) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับขวัญในการปฏิบัติงานของครู ที่คาโกตาเหนือ (North Dakota) ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 545 คน โดยพิจารณาปัจจัยในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างครูใหญ่กับคณะครู ความพึงพอใจในงานสอนอัตราเงินเดือน เวลาที่ทำการสอน สถานภาพของครู การได้รับความช่วยเหลือด้านอุปกรณ์จากชุมชน

- ผลการวิจัยพบว่า

1

Thomas Gayle Napier, "Teacher Morale," Dissertation Abstracts

International 27 (November 1966) : 1228 A.

1. ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมานานปี จะมีขวัญในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง
2. ครูที่มีความสัมพันธ์กับครูใหญ่ดี มีความพึงพอใจในงานสอน มีวัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอ และได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนจะมีขวัญในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง
3. ครูที่สอนในโรงเรียนใหญ่จะมีขวัญในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงกว่าครูที่ทำการสอนในโรงเรียนเล็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่มีความพึงพอใจในงานสอนและสถานภาพของครู รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ในการทำงานเป็นอย่างดีจะทำให้ขวัญในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง¹

ในปี ค.ศ. 1972 เบนเคอร์ (Bender) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับขวัญของครูโรงเรียนประถมศึกษาผลการวิจัยพบว่า

1. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครูใหญ่ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้ขวัญในการปฏิบัติงานของครูสูงหรือต่ำ
2. ความสัมพันธ์ระหว่างคณะครูด้วยกันเป็นสิ่งสำคัญรองลงมา
3. อายุ และประสบการณ์ในการสอนของครูมีความสัมพันธ์กับขวัญของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ²

---

¹Robert L. Bergeth, "An Experimental Study of Teacher Morale in Selected School District of North Dakota," Dissertation Abstracts International 31(June 1971) : 6293 A.

²John Edward Bender, "Morale of Elementary School Teachers," Dissertation Abstracts International 33(February 1973) : 3984 A.

ต่อมาในปี ค.ศ. 1974 ซาแทนเตส (Satentes) แห่งมหาวิทยาลัยคาโรไลนา
เหนือ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ ขวัญในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน 5 ตำบลในจังหวัด
โกตาบารู (Cotabaru) ฟิลิปปินส์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะพิเศษทางส่วนตัวและสังคม และทางเศรษฐกิจของครูไม่มีความแตกต่างกัน
ในค่าเฉลี่ยของขวัญในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างครูและสิ่งอำนวยความสะดวก
และความสะดวกและบริการของโรงเรียน
2. ครูที่เลือกอาชีพสอนเป็นอันดับแรกโดยไม่คำนึงถึงโรงเรียน มีขวัญในการปฏิบัติ
งานสูงกว่าครูที่ไม่ได้เลือกอาชีพสอนเป็นอันดับแรก
3. ขวัญในการปฏิบัติงาน เป็นผลผลิตสัมพันธ์ต่อทัศนคติของจิตใจ และอารมณ์ของครู
ที่มีต่อองค์ประกอบของงาน การปรุมนิเทศและการจูงใจจะเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบของงาน
4. ครูตามโรงเรียนในตำบลมีความแตกต่างกันในประเด็นที่เกี่ยวกับขวัญในการปฏิบัติ
งานดังต่อไปนี้

- ความพึงพอใจในงานสอน
- ความพึงพอใจในเงินเดือน
- ความสัมพันธ์ระหว่างครู
- สถานภาพของครู
- การได้รับความช่วยเหลือ
- การศึกษาของชุมชน
- ความสัมพันธ์กับครูใหญ่หรือศึกษานิเทศก์

- เรื่องเกี่ยวกับหลักสูตร พฤติกรรมของครูใหญ่และศึกษานิเทศก์ที่มีผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครู¹

ในปี ค.ศ. 1975 เคมเปอร์ (Kemper) ได้ทำการวิจัยขวัญในการปฏิบัติงานของครูใหญ่ในโรงเรียนของชาวอเมริกันเชื้อสายเม็กซิกัน ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่สร้างความพึงพอใจมี 3 ประการคือ
  - การยอมรับนับถือในความสำเร็จ
  - ความสัมพันธ์ส่วนตัวของครู
  - ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้ปกครองนักเรียน
2. ปัจจัยที่สร้างความไม่พึงพอใจมี 3 ประการคือ
  - นโยบายท้องถิ่นและการบริหาร
  - การยอมรับนับถือ
  - สภาพการทำงาน
3. การยอมรับนับถือและความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้ปกครองนักเรียนนั้นพบว่ามี ความพึงพอใจและไม่พึงพอใจก้ำกึ่งกัน²

ในปี ค.ศ. 1977 อาร์โนลด์ (Arnold) ได้ทำการวิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของครูใหญ่ในโรงเรียนประถมศึกษาในฐานะผู้จัดการหรือในฐานะครูกับขวัญของครู ปฏิสัมพันธ์กับครูและปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Marcelo Pusa Satentes, "Study of the Factors Related to Teacher Morale in Five School Districts in the Province of Cotabaru Philippines," Dissertation Abstracts International 35(December 1974) : 3361-3362 A.

²Lawrance Basttet Kemper, "Morale of Elementary Principals in Maxican American Poverty School," Dissertation Abstracts International 35 (March 1975) : 5730 A.

1. ในด้านความสามัคคีของครูและความพอใจในการทำงานของครูนั้นไม่ว่าครูใหญ่จะอยู่ในฐานะครูหรือฐานะผู้จัดการก็ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งในด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูใหญ่มีต่อครู และต่อ เด็กนักเรียนก็เป็นเช่นเดียวกัน

2. ในด้านความพอใจในการทำงานของครู ครูใหญ่ผู้วางอำนาจไม่ทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญมากกว่าครูใหญ่ผู้ไม่วางอำนาจและในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับครู และเด็กนักเรียนนั้น ครูใหญ่ผู้วางอำนาจและครูใหญ่ผู้ไม่วางอำนาจไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

แต่อย่างไรก็ตามครูใหญ่ผู้ไม่วางอำนาจจะก่อให้เกิดความสามัคคีในโรงเรียนมากกว่า และในลักษณะครูใหญ่ทุกประเภทไม่ว่าจะอยู่ในฐานะครู ฐานะผู้จัดการ ผู้วางอำนาจหรือผู้ไม่วางอำนาจจะมีเวลาให้กับครูมากกว่าเด็กนักเรียน¹

ในปีเดียวกันนี้ บุรณสิงห์ (Buranasing) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขวัญของอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยเปิดและมหาวิทยาลัยปิดของประเทศไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 250 คน สุ่มจากอาจารย์มหาวิทยาลัยเปิด 125 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัยปิด 125 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ขวัญของอาจารย์มหาวิทยาลัยเปิดและมหาวิทยาลัยปิดมีระดับไม่แตกต่างกัน
2. ขวัญของอาจารย์ผู้ชายและอาจารย์ผู้หญิงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
3. เพศและประสบการณ์การสอนไม่มีผลต่อระดับขวัญของอาจารย์มหาวิทยาลัย
4. เงินเดือนมีผลต่อระดับขวัญของอาจารย์มหาวิทยาลัยอย่างมาก

¹ Nancy R. Arnold, "The Role of the Elementary School Principal as Manager or Teacher and the Relationship with Teacher Morale and Interaction with Teacher and Children," Dissertation Abstracts International 38 (February 1978) : 4539 A.

5. ความแตกต่างของสถาบันที่จบการศึกษาไม่มีผลต่อขวัญของอาจารย์โดยส่วนรวม แต่มีผลต่อประกอบความพึงพอใจในการสอนและการสนับสนุนด้านการศึกษา

6. ระดับขวัญของอาจารย์มหาวิทยาลัยในประเทศไทยกับเกณฑ์ปกติของขวัญของกลุ่มครูในโรงเรียนมัธยมของสหรัฐอเมริกาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ¹

ต่อมาในปี ค.ศ. 1979 ลัทธอป (Lathrop) ได้ทำการวิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการชาตงานของครูกับขวัญในการปฏิบัติงาน ผลการวิเคราะห์ขั้นต้นพบว่า พฤติกรรมกรรมการชาตงานและขวัญในการปฏิบัติงานของครูไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ และจากการศึกษาในขั้นต่อมาซึ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างขวัญของครูกับลักษณะต่าง ๆ ของครูพบว่า

1. ความสัมพันธ์อันดีต่อครูใหญ่ เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครู ความสัมพันธ์อันดีต่อครูใหญ่ จะทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างพฤติกรรมชาตงานและขวัญในการปฏิบัติงานของครู ครูที่ชาตงานน้อยจะมีระดับขวัญสูงกว่าครูที่ชาตงานมาก

2. เพศเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครู คะแนนที่ได้จากแบบสอบถามปรากฏว่าผู้หญิงมีขวัญในการปฏิบัติงานสูงกว่าผู้ชาย เมื่อไม่พิจารณาถึงเรื่องการชาตงาน

3. ระดับชั้นที่สอนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครู ครูผู้สอนในระดับประถมมีขวัญในการปฏิบัติงานสูงกว่าครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษา

¹Wacharee Buranasing, "A Study of the Morale of Teachers in the Open Admission University and the Closed University of Thailand," Dissertation Abstracts International 38(May 1978) : 6425 A.

4. อาจมีความสำคัญต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครู ครูที่มีอายุมากมีแนวโน้มว่าจะมีขวัญในการปฏิบัติงานสูงกว่าครูที่มีอายุน้อย¹

ในปี ค.ศ. 1980 ออลเรด (Allred) ได้ทำการวิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างขวัญของครูกับแบบของผู้นำในการบริหารงานของครูใหญ่ โดยใช้ประชากร 496 คน ซึ่งเป็นผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะผู้นำแบบผู้ริเริ่มกับผู้นำแบบเห็นใจผู้อื่น เป็นลักษณะผู้นำที่มีความสัมพันธ์กับขวัญของครูอย่างมีนัยสำคัญ แต่หากครูใหญ่มีลักษณะผู้นำแบบเห็นใจผู้อื่นจะทำให้ครูมีระดับขวัญสูงกว่า ครูใหญ่ที่มีลักษณะผู้ริเริ่ม
2. ครูที่มีอายุสูงมีแนวโน้มว่าจะมีขวัญสูงกว่าครูที่มีอายุน้อยกว่า
3. ครูที่ส่งอายุมีแนวโน้มที่จะยอมรับครูใหญ่ที่มีลักษณะผู้นำแบบผู้ริเริ่มมากกว่าแบบเห็นใจผู้อื่น
4. ครูผู้ชายมีแนวโน้มที่จะยอมรับ ครูใหญ่ที่มีลักษณะผู้นำทั้ง 2 แบบมากกว่าครูผู้หญิง
5. ระดับขวัญของครูมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นตามจำนวนปีที่ทำงาน²

¹Robert Frederick Lathrop, "A Study of the Relationship Between Teacher Absence Behavior and Morale," Dissertation Abstracts International 40 (November 1979) : 2391 A.

²Clifton David Allred, "The Relationship Between Teacher Morale and the Pricipal's Administrative Leadership Style," Dissertation Abstracts International 41 (April 1981) : 4218 A.